

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Udvikling af yngre lægers læringskompetencer

- en beskrivelse af og en evaluering af en læringsdag med fokus på at udvikle yngre lægers læringskompetencer i deres kliniske hverdag.

Boie, Hans; Molly-Søholm, Thorkil

Publication date:
2002

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Boie, H., & Molly-Søholm, T. (2002). *Udvikling af yngre lægers læringskompetencer: - en beskrivelse af og en evaluering af en læringsdag med fokus på at udvikle yngre lægers læringskompetencer i deres kliniske hverdag.*

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Udvikling af yngre lægers læringskompetencer

- en beskrivelse af og en evaluering af en læringsdag med fokus på at udvikle yngre lægers læringskompetencer i deres kliniske hverdag.

Resumé

Introduktion: Formålet med denne undersøgelse er at evaluere udbyttet af et et-dages kursus for yngre læger, som havde til hensigt at udvikle og styrke deltagernes læringskompetencer, d.v.s. deres evne til selv at skabe og udnytte læringssituationer i hverdagen og herigennem tilegne sig kliniske færdigheder.

Metoder: Evalueringen er baseret på to spørgeskemaer: Et spørgeskema udleveret ved kursets afslutning (spørgeskema 1) og et andet udsendt til deltagerne ca. en måned efter (spørgeskema 2).

Resultater: Det første spørgeskema blevet besvaret af 16 deltagere (100%). Der rapporteres her en markant forøget bevidsthed om hvordan læringssituationer skabes og udnyttes (gennemsnit 4,2 på en skala fra 1-5, hvor 5 er højest). Det andet spørgeskema blev besvaret af 12 deltagere (75%) og evaluerer effekten en måned efter kurset. Deltagerne rapporterer bl.a. at de er blevet meget mere bevidste om læringssituationer i deres hverdag (gennemsnit 3,6) og at de er blevet noget bedre til at udnytte læringssituationer (gennemsnit 3,0).

Diskussion og konklusion: Pålideligheden af selvrapportering via spørgeskema kan diskuteres og antallet af deltagere (16) begrænser muligheden for at generalisere resultaterne. Med disse forbehold in mente peger evalueringen på at yngre læger har et stort potentiale for at forøge deres læringskompetencer og at læringskurset er en effektiv måde at skabe denne forøgning.

På det seneste har der været kraftigt fokus på såvel nyuddannede lægers og nyuddannede turnuslægers færdighedsniveau. I Ugeskrift for læger 2002, nr. 24 offentliggjorde Ringsted, Pallisgaard & Falck en undersøgelse af lægers kliniske færdigheder efter afsluttet turnusuddannelse. Undersøgelsen viser, at kompetenceniveauet for 28 ud af 88 færdigheder ikke er forbedret i løbet af uddannelsen, hvilket betegnes som bekymrende, da der heriblandt er ti akutte procedurer.

De nyuddannede lægers færdighedsniveau blev undersøgt af Mørke & Eika og offentliggjort i Ugeskrift for læger 2002, nr. 27. Undersøgelsen viser, at niveauet for de nyuddannede lægers praktiske kliniske færdigheder ligger på ca. 75% af det forventede niveau (for årgangen sommer 2000).

Forfatterne anviser forskellige bud på, hvordan dette bekymrende niveau for både nyuddannede læger og turnuslæger kan hæves. Begge anbefaler opsætning af klare mål, systematisk oplæring og testning af kliniske færdigheder.

På Grenå Centralsygehus arbejder vi i tillæg til disse anvisninger med en anden tilgang til det at uddanne yngre læger. Inspireret af det seneste ti-års store ledelses- og organisationsteori, *Den lærende organisation*ⁱ, arbejder vi systematisk med at forøge vores turnuslægers og andre

ynge lægers læringskompetencer. Læringskompetencer er evnen til selv at skabe og udnytte læringssituationer i hverdagen for herigennem at tilegne sig kliniske færdigheder.

Rationalet er at de yngre læger både skal vide *hvad* de skal lære, men også *hvordan* de selv aktivt kan lære det. *Hvordan* man lærer, har der traditionelt ikke været megen fokus på, og det er det vi har prøvet at arbejde med. Denne tilgang har givet os et ekstra spændende og udbytterig element i uddannelsen og den har givet de yngre læger redskaber til hurtigere og mere effektivt at kunne udvikle deres faglige kompetencer.

Med støtte fra Århus amts kvalitetsudviklingspulje har undertegnede i samarbejde med Thorkil Molly Søholmⁱⁱ (TMS) lavet et koncept til en læringsdag, som vi kalder for "Læringskompetencer i den kliniske hverdag".

Målet med kurset er at udvikle deltagerens læringskompetencer – d.v.s. udvikle deres bevidsthed om læring i den kliniske hverdag og give dem redskaber til at skabe og udnytte læringssituationer. 16 yngre læger deltog efteråret 2001 i læringsdagen i hold af fire deltagere undervist af TMS. Deres udbytte blev evalueret v.h.a. spørgeskemaer ved kursets afslutning (spørgeskema 1) og en måned efter (spørgeskema 2).

I det følgende gennemgås indholdet i læringsdagen, resultaterne af evalueringen og til slut diskussionspunkter og konklusion.

Læringsdagen - "Læringskompetencer i den kliniske hverdag".

Indholdet i læringsdagen består af fire grundpiller, som gør det muligt for den enkelte deltager at afdække styrker og udviklingspotentialer i hans læringskompetencer ud fra teknikker og redskaber, som kommer fra henholdsvis teoretisk viden om læring og fra praktisk viden om hans kollegers evner og erfaringer. Med afsæt i denne afdækning formuleres et personligt projekt for udvikling af deltagerens læringskompetencer.

Dagen er altså udformet som en udviklingsproces, hvor deltageren tilegner sig viden og bruger den til at afdække sine egne stærke og svage sider læringsmæssigt og herfra formulerer, hvordan han vil udvikle et højere kompetenceniveau.

De fire grundpiller er uddybet:

1) ekspertviden og teoretiske beskrivelser af ideelle læringssituationer.

Her præsenteres udvalgte teorier om gode læringskompetencerⁱⁱⁱ. Ideelle læringssituationer kortlægges og der udtrages generelle principper og handlemåder, der skaber gode læringssituationer. Disse noteres og der skabes således en liste med teoretiske "læringstricks".

2) analyse af deltagerens bedste praksis,

Hver deltager præsenterer sine bedste læringsoplevelser og læringssituationer for de andre. Heraf fremanalyseres de principper og handlemåder, som muliggjorde disse læringsoplevelser. Disse noteres og således skabes en liste med deltagerens "læringstricks" – d.v.s. de principper og handlemåder, som har skabt deres mest lærerige erfaringer.

3) analyse og kortlægning af den enkelte deltagers styrker og svagheder i hans læringskompetencer.

Ud fra de to lister i punkt 1 og 2 analyserer hver deltager i samarbejde med en kollega og underviseren (TMS) styrker og svagheder i hans læringskompetencer.

4) fastlæggelse af en personligt udviklingsprojekt.

Til slut definerer hver deltager et personligt udviklingsprojekt, som har til formål at styrke og udvikle hans evne til at lære i hverdagen.

Metoder og resultater

Et spørgeskema blev besvaret anonymt umiddelbart ved kursusdagens afslutning og et andet blev besvaret ligeledes anonymt ca. en måned efter kurset. Alle 16 deltagere besvarede det første skema (svarprocent på 100%), det andet skema blev besvaret af 12 deltagere (svarprocent på 75%).

De to spørgeskemaer er bygget op med to hovedkategorier af spørgsmål.

Den første kategori består af spørgsmål, som kan besvares med faste svarkategorier, der kan kvantificeres på en pointskala fra 1-5, hvor 5 er den højeste score. Der opereres med følgende betegnelser for kategorierne:

- meget utilfreds (1), tilfreds (2), middel (3), tilfreds (4), meget tilfreds (5).
- slet ikke (1), lidt (2), noget (3), meget (4), rigtig meget (5).
- meget dårligt (1), dårligt (2), middel (3), godt (4), meget godt (5).

Den anden hovedkategori af spørgsmål er kvalitativt formulerede, åbne spørgsmål til yderligere kommentarer og evalueringer for at give rum for oplysninger, som den strukturerede spørgeskemaguide ikke rammer.

Resultaterne er følgende:

Evalueringen på selve dagen (spørgeskema 1) viser, at den gennemsnitlige deltager:
<ul style="list-style-type: none">- Vurderer kurset som rigtig meget relevant i forhold til at være læge i en uddannelsesstilling (gennemsnittet er 4,6).- Vurderer kurset som meget relevant i forhold til den kliniske hverdag (gennemsnittet er 4,3).- Er blevet meget mere bevidst om hvad der skaber læring i den kliniske hverdag (gennemsnittet er 4,2).- Er blevet meget mere bevidst om, hvad han kan gøre for at udvikle sig som læge igennem at udnytte og skabe læringssituationer (gennemsnittet er 4,2)- Og vurderer kurset som rigtig godt (gennemsnittet er 4,6).

De 2 kvalitative svar understøtter og udbygger dette.

Opsummeret viser evalueringen en måned efter kursusdagen (spørgeskema 2), at den gennemsnitlige deltager:

- Er blevet meget **mere mere** bevidst om læring i hans dagligdag (gennemsnittet er 3,6).
- Er blevet **noget bedre** til at skabe læringssituationer i hans arbejde (gennemsnittet er 3,0).
- Er blevet **noget bedre** til at udnytte læringssituationer på hans arbejde (gennemsnittet er 3,0).
- Har fulgt **noget op** på hans personlige udviklingsprojekt (gennemsnittet er 2,6).
- Og har opnået **gode** resultater i de situationer, hvor han har udført sit personlige udviklingsprojekt (gennemsnittet er 3,6).

De 4 kvalitative svar aftegner ikke noget fælles mønster.

Set i forhold til målet med læringsdagen, som var at udvikle bevidsthed om og redskaber til at skabe og udnytte læringssituationer i den kliniske hverdag, peger evalueringen på følgende:

- Både spørgeskema 1 og 2 viser, at den gennemsnitlige deltager efter læringsdagen er blevet **meget mere bevidst** om, hvad der skaber gode læringssituationer i sin hverdag og **meget mere bevidst** om, hvad han selv kan gøre for at skabe og udnytte disse situationer.
- Spørgeskema 2 peger på, at han er blevet **noget bedre** til reelt at skabe læringssituationer og **noget bedre** til at udnytte læringssituationerne.
- Spørgeskema 2 peger på, at han **har fulgt noget op** på det personlige udviklingsprojekt, og at han, når han har fulgt op på det, har haft **gode resultater** med det.

Diskussion og konklusion

Pålideligheden af selvrapportering via spørgeskema kan diskuteres og antallet af deltagere (16) begrænser muligheden for at generalisere resultaterne. Materialet er for lille til at kunne give os faste statistiske oplysninger, men det kan vise os en tendens.

Med disse forbehold in mente peger evalueringen på, at yngre læger har et stort potentiale for at forøge deres læringskompetencer og at læringsdagen er en effektiv måde at skabe denne forøgning.

Hvis yderligere empirisk evidens understøtter de resultater, som det første hold deltagere på læringsdagen har opnået^{iv}, mener vi, at det kan anbefales at tilbyde yngre læger denne uddannelsesmulighed og således give dem mulighed for at etablere gode læringsvaner i deres hverdag.

Det forekommer oplagt at koble udvikling af læringskompetencer med tjeklister og målsætninger for, hvad den pågældende uddannelse forventes at bibringe af færdigheder såsom Ringsted et al (ibid.) anbefaler det. Tjeklister og målsætninger gør det klart, *hvad* der skal læres og arbejdet med læringskompetencer gør det klart, *hvordan* det skal læres. Ved denne kobling kan vi således samle en viden om hvad, der skal læres, med en viden om hvordan, det skal læres, og hermed hjælpe vores yngre læger til at blive endnu bedre.

Abstract

Findings suggest that younger Danish doctors have a significant potential for improving their learning competences.

With a one-day project at Grenå Centralsygehus in Denmark we have trained the learning competences of younger doctors – that is their ability to create, use and profit from learningsituations in their daily work.

The effects were measured through questionnaires answered by the doctors at the end of the training day and one-month later. The average participant reported a significant improvement in his learningcompetences and also reported good results utilising his new skills.

The project indicate a significant potential for younger Danish doctors to become better learners and thereby more skilled doctors.

Litteratur

Boie, H. & Søholm, T.M.: *Læringsdag om læringskompetencer i den kliniske hverdag*. Rapport til udvalget for Århus amts kvalitetsudviklingspulje, 2002.

Mørke, A. M. & Eika, B.: *De forventede praktiske kliniske færdigheder og de nyuddannede læger*. Ugeskrift for læger 2002, 164: 3531-4.

Ringsted, C., Pallisgaard, J. & Falck, G.: *Lægers kliniske færdigheder efter turnusuddannelsen*. I Ugeskrift for læger 2002, 164: 3211-14.

Senge, P (1999); *Den femte disciplin. Den lærende organisations teori og praksis*. KLIM.

Hans Boie
Uddannelsesansvarlig Overlæge
Kirurgisk Afdeling, Grenå Centralsygehus
Sygehusvej
8500 Grenå

Thorkil Molly Søholm, cand. mag. bach. psych.
Partner i ATTRACTOR – Institut for systemisk ledelse, kommunikation og intervention.
Arenaen, Idrættens Hus Vest
Stadion Allé 70
8000 Århus C

ⁱ Senge, P (1999); *Den femte disciplin. Den lærende organisations teori og praksis*. KLIM.

ⁱⁱ Thorkil Molly Søholm er partner i ATTRACTOR – Institut for systemisk ledelse, kommunikation og intervention, som er et konsulentfirma, der bl.a. har specialiseret sig i læring og lære-processer.

ⁱⁱⁱ Se den afsluttende rapport af HB og TMS: *Læringsdag om læringskompetencer i den kliniske hverdag*.

^{iv} Der er på nuværende tidspunkt planlagt yderligere 16 deltagere på læringsdagen i efteråret 2002 på Grenå Centralsygehus, så det empiriske materiale forventes udbygget.